

VIKTORKA

...Toho času leželi ve vsi myslivci; jeden z nich začal chodit za Viktorkou. Šla-li do kostela, šel za ní, v kostele stál zajisté nedaleko ní, a místo, co se měl koukat na oltář, koukal se na ni. Šla-li na trávu, zajisté se vyskytl nablízku, zkrátka; ať šla kam šla, všude ji následoval jako stín. Lidé si povídali o něm, že nemá dobrý rozum, a Viktorka, když vešla mezi kamarádky a stala se zmínka o něm, říkala: »Co ten voják za mnou pořád chodí? Ani nemluví, pořád se jen dívá, já se ho bojím. Když ho nablízku cítím, jako by po mně lezlo, z těch očí jde mi hlava kolem.«

Ty oči, ty oči, každý říkal, že ty na nic dobrého neukazují; v noci mu prý i svítily a ta černá obočí, která byla nad nimi jako havraní křídla roztažena a uprostřed se stýkala, ta byla patrným znamením, že jsou to oči uhrančivé.

Viktorku už mrzelo vycházet, kam právě nemusela, jen aby se na chvíli zprostila těch očí, které ji všady pronásledovaly. Už ji přestala muzika těšit, protože se vždy z některého kouta v sednici pošmourný obličej na ni díval; už nechodila tak ráda na přástvy, neboť věděla jistě, nesedí-li ve světnici, že stojí venku u okna černý myslivec, a děvčeti vázl hlas v hrdle a nit se jí trhala. Trápilo ji to. Každý pozoroval na ní změnu, ale nikdo si nepomyslel, že by myslivec snad tím byl vinen...

B. Němcová — Babička, kapitola VI.

... A co se jí to všechno ptal,
když šáteček složený v půli
a navoněný levandulí
jí kolem rány ovázel?

Raději skočit se skály,
jenom ty oči neviděti,
jež se jí její bílou pletí
hluboko propalovaly.

— Neunikneš mi ani v tmách,
jsem stále jako na čekané,
hledám tvé oči polekané.
Viktorko, proč máš ze mne strach?

J. Selfert: PÍSEŇ O VIKTORCE

Viktorka tiskne potají,
když nikdo nedívá se na ni,
šáteček přejemného tkaní
s kraječkovými okraji.

Přesto, že Zbyněk Vostřák patří k naší mladší skladatelské generaci, jeho dílo je již značně rozsáhlé a především osobité ve výběru forem. Narodil se 10. června 1920 v Praze. Vystudoval pražskou konzervatoř — ve skladbě byl posledním žákem Rudolfa Karla. Jeho raná tvorba spadá ještě do doby okupace a prvních poválečných let. Tehdy se pustil do komorních a orchestrálních skladeb. Byly to písňové cykly z roku 1942—46 — „Jaro, sbohem“, „Kde je máma“, „Pražská ouvertura“ pro velký orchestr z roku 1941 aj. Jeho skladatelský profil však nejvýrazněji vyniká v tvorbě hudebně dramatické, kterou byl záhy cele zaujat. Z tohoto intimního uměleckého zájmu a tvůrčího zaujetí vzniklo několik zdařilých děl, tematicky čerpajících z bohatého odkazu české národní literatury. Roku 1944 vznikl jeho první balet „Petrklíče“, dále komická opera „Rohovín Čtverrohý“ na námět V. K. Klicpery, dále „Filosofská historie“ (A. Jirásek), roku 1950 „Viktorka“ (B. Němcová), opera „Kutnohorští havíři“ (J. K. Tyl) a konečně pohádkový balet „Sněhurka“ z roku 1955. V těchto dílech má již Vostřákova hudba svůj charakter a intenzitu výrazu. Jeho hudební řeč zde vyniká soustředěností myšlenkovou, smyslem pro dramatické napětí a hlubokou básnivostí. Tyto výrazné rysy jsou typické zvláště pro Viktorku — balet komponovaný na námět z Babičky B. Němcové. Baladický příběh vesnické dívky Viktorky — její nešťastná láska a tragický konec — cele zaujal skladatele a inspiroval k vytvoření taneční hudební básně.

Setkání Viktorky s Černým myslivcem, jejich milostné okouzlení — pomatení dívčino a usmrcení vlastního dítěte — posléze Viktorčina smrt, to jsou základní body koncepce libreta, na nichž skladatel budoval své taneční hudební drama. Baletní hudba vyrůstá ze dvou ústředních témat, jež jsou tu exponována po zákonu kontrastu. Démonické, vášnivé téma Myslivcovo — lyrické, cudné Viktorčino. Obě témata se pak podle vývoje dramatických situací různě rytmicky i melodicky obměňují. Skladatelův hudební výraz se však nesoustřeďuje pouze na vytvoření hlavních postav příběhu — nýbrž poeticky zachycuje náladu prostředí, v němž se děj odehrává.

Zbyněk Vostřák touto taneční baladou neobohatil svou hudební řeč o převratně nové výrazové rysy, avšak důležité je, že prostředky, jimiž pracuje, jsou zde rozvrstveny v bohaté stupnici a že jsou použity vyhraněně funkčně v nejtěsnějším sepětí s jevištní akcí.

Skladatel Z. Vostřák se neobjevuje na ostravské scéně poprvé. Již v roce 1956 byl zde úspěšně proveden balet „Sněhurka“ a my si nepřejeme víc, než aby Viktorka byla přijata se stejným potleskem.

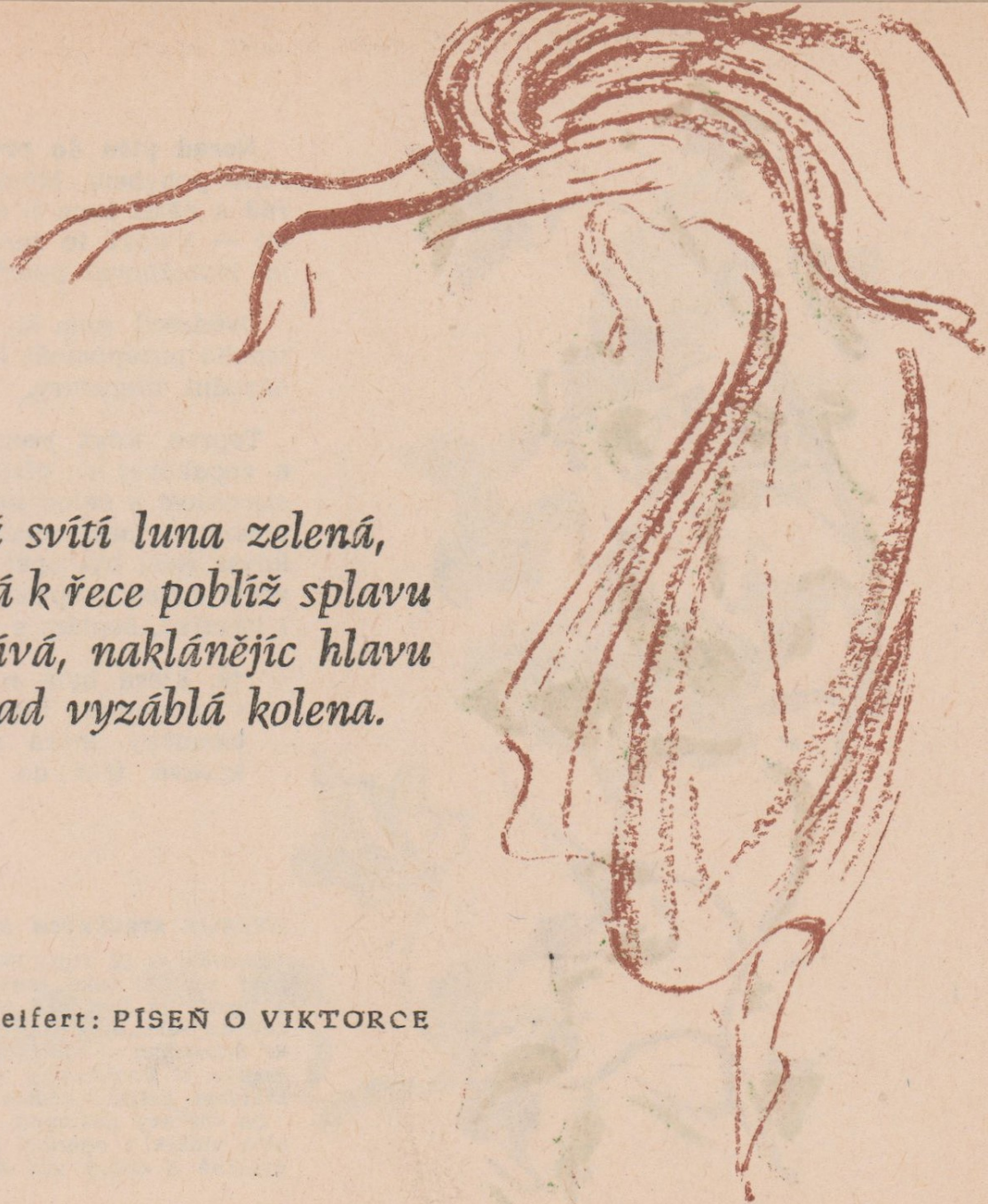
Však jenom vítr v přeletu
vlasy jí česá v roztoužení
a její obraz po prameni
uplývá travou do květů.

A byla sestrou kameni,
jejž každý bez účasti miji,
a víc než člověk potěší ji
to jeho nepromluvení.

Před lidmi prchá šílená,
říkají, že je polodivá.
Na nikoho se nepodívá
a žije už jen bez jména.

Když svítí luna zelená,
usedá k řece poblíž splavu
a zpívá, naklánějíc hlavu
až nad vyzáblá kolena.

J. Selfert: PÍSEŇ O VIKTORCE

Nerad píšu do programu. Nerad vysvětluji slovem, co by mělo být řečeno pohybem. Mám-li přesto k Viktorce něco napsat, pak tedy: Mám ji rád a dělal jsem ji s láskou. Je to nádherná, ryzí česká balada. Připomíná mi — i když to snad někoho udiví — krásu české řeči. Často, jakoby se mi ztotožňoval pohyb s lahodným zvukem českého slova.

Uvědomil jsem si, že dnes, v době převratných světových událostí, jsem trochu pozapomněl (a to snad my všichni) na to, čemu se říká — skvosty národní literatury.

Teprve, když jsem znovu a znovu pročítal stránky příběhu Viktorčina a zopakoval si přitom celou Babičku, jaksi naléhavěji jsem pocítil její souvislost s celou naší národní kутurou a zpětně její dosah do velké problematiky naší současnosti, kterou tak všichni intenzívně žijeme. A jako kdysi jsem byl opět okouzlen tou „krásnou paní“, která s takovou básnivostí dovedla opříst smutný příběh Viktorčin. A protože stejně okouznila i básníka, šeptám s ním jméno

té, která byla raněna
a sežehnuta bleskem krásy,
básnířky, která vplétala si
krvavé trní do jména.

Té, která, krásná nad jiné,
neměla strach z té čaromoci,
ač věděla, že bez pomoci
svou vlastní krásou zahyne...

NĚKOLIK STRUČNÝCH DAT O PAVLU ŠMOKOVI

Narodil se 22. října 1927 v Levoči. Navštěvoval pražskou konzervatoř a svou uměleckou pouť započal jako tanečník v Armádní opeře v Praze, později jako sólový tanečník v Plzni. Do Ústí nad Labem nastoupil v roce 1958 již jako choreograf a šéf baletu. Zde na sebe upozornil řadou významných baletních inscenací — A. Dvořák — Valčíky, R. Schumann — Karneval Kara—Karajev — Sedm krasavic, Čajkovskij — Louskáček. Kritika si povšimla a vyzdvihla zejména Sluhu dvou pánů J. Burghausera, J. Nováka Svatební košile, zvláště pak Novou Odysseu T. Bruinse.

Do Ostravy nastupuje Pavel Šmok v červenci 1960. Zde má již za sebou řadu baletních vložek v operách (Čert a Káča, Krakatit). K dnešní inscenaci mu přejeme hodně úspěchů a dobrý vítr do plachet.

REDAKCE

Jakým to hustým závojem
Viktorka si dnes obestřela
tvář i svá ústa oněmělá,
ležíc tu tiše pod chvojem?

Tak jako ona vlastní krev,
svou krásu, štěstí z toho mála
bez váhání kdys odevzdala
své vlastní lásce na rakev,

s ranami blesku na kmeni,
krvácejíce pryskyřicí,
ty jedle poházely spící
vonící, svěží zelení.

J. Selfert: PÍSEŇ O VIKTORCE

Premiéra 4. a 5. listopadu v Divadle Jiřího Myrona

ZBYNĚK VOSTŘÁK

VIKTORKA

Balet o 4 obrazech. Libreto podle B. Němcové napsal Jan Rey.

Režisér a choreograf: Pavel Šmok
Scéna a kostýmy: Miroslav Walter

Dirigent: Vladimír Brázda
Korepetuje: Vítězslav Hlávka

Viktorka	Vlasta Pavelcová, nositelka vyzn. Za vynikající práci Hana Šarounová
Černý myslivec	Rudolf Brom Ivan Mičola
Dívky	M. Steinová, M. Dobrá, J. Lipovská, J. Schindlerová, L. Jansová, K. Hrdi- nová, L. Skácelová, D. Sládková, D. Vítěchová, V. Jurčíková
Víly	M. Martiníková, E. Colombová, J. Blatná, K. Hercíková, Z. Hrtoňová, J. Hylasová, A. Jandová, L. Baroňová, A. Krawiarzová, Z. Kudlová, H. Le- dečová, Z. Nedvědová, O. Mitková, H. Kaločová, R. Mrnušíková
Děti	žáci baletní školy

OBSAH BALETU

I. obraz.

Jako stín stále chodí za Viktorkou Černý myslivec. Marně se mu dívka vyhýbá, marně před ním prchá. Myslivec se jí přece jednou dočká. Jejich setkání je pro Viktorku osudné. Vzplane k myslivci tak velikou láskou, že opouští i svůj domov a odchází za ním.

II. obraz.

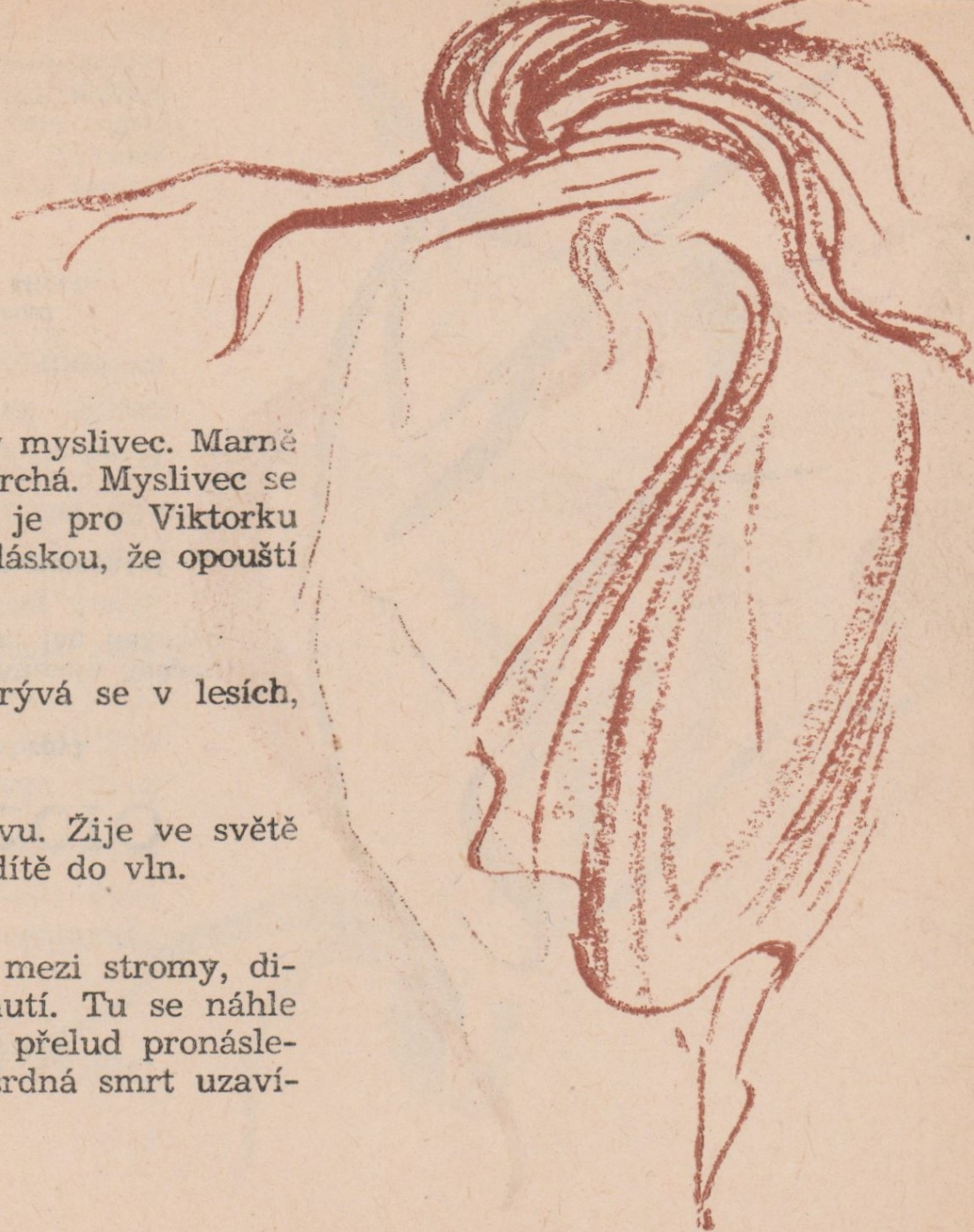
Vrací se šílená s dítětem v náručí. Ukrývá se v lesích, prchá před lidmi, jen děti se nebojí.

III. obraz.

Za měsíčních nocí sedá Viktorka u splavu. Žije ve světě vidin a snů. Jedné noci hází šílená své dítě do vln.

IV. obraz.

Nad lesem zuří bouře. Viktorka pobíhá mezi stromy, divokým smíchem provází každé zablesknutí. Tu se náhle objeví přízrak Černého myslivce. Šílená prelud pronásleduje — až náhlé zablesknutí — a milosrdná smrt uzavírá smutný příběh Viktorčin.

ŠPANĚLSKÉ CAPRICCIO

Španělské capriccio, hýřící bohatostí hudebních nápadů jak ve stavbě jednotlivých částí díla, tak i v jejich instrumentaci, vyvolalo ve mně touhu tyto taneční rytmy a mnohověrnost melodické zpracovat v taneční obraz myšlenkově podložený. Tak tedy vzniklo libreto. Pravda, jde zde o dílo hotové, kde je nutno respektovat partituru s jejími předepsanými tempy a myšlenkou skladatele. Capriccio však nějakého přesného básnického programu nemá. Je to spíš hudebně básnická fantazie na španělské melodie a rytmy — hudební obraz země a jejího lidu. Má pět náladově odlišných částí, která mě vedla k tomu, abych vytvořil taneční obraz, myšlenkově podložený — v němž ústředním motivem je — láska. Ovšem nejen láska dvou mladých lidí, ale i vzájemná láska člověka k člověku a jeho lidským právům. A lidská práva? To je především svoboda, hybná síla všeho pokroku. A za tu chce bojovat i náš taneční obraz, který v rychlém sledu jednotlivých scén nás seznamuje se situacemi, které si můžeme promítnout nejen do Španělska, ale do kterékoliv země, v níž ještě člověk nemůže volně dýchat a žít.

Emerich Gabzdyl

PÍSNÍČKA SEVILLSKÁ

V oranžerii
úsvit zabzučel.
Z česna se rojí
plno zlatých včel.

Kampak se dají
roje včel?

Do rozmarýny sem,
Isabel,
azurem,
tu najdou květ i pel.

Nad oranžerii
úsvit zabzučel.

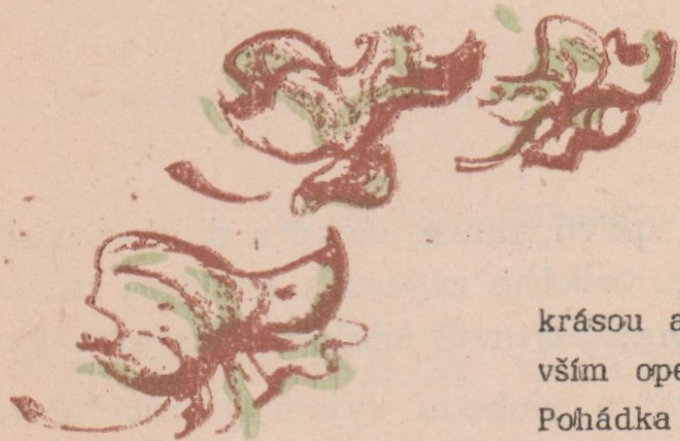
FEDERICO GARCÍA LORCA

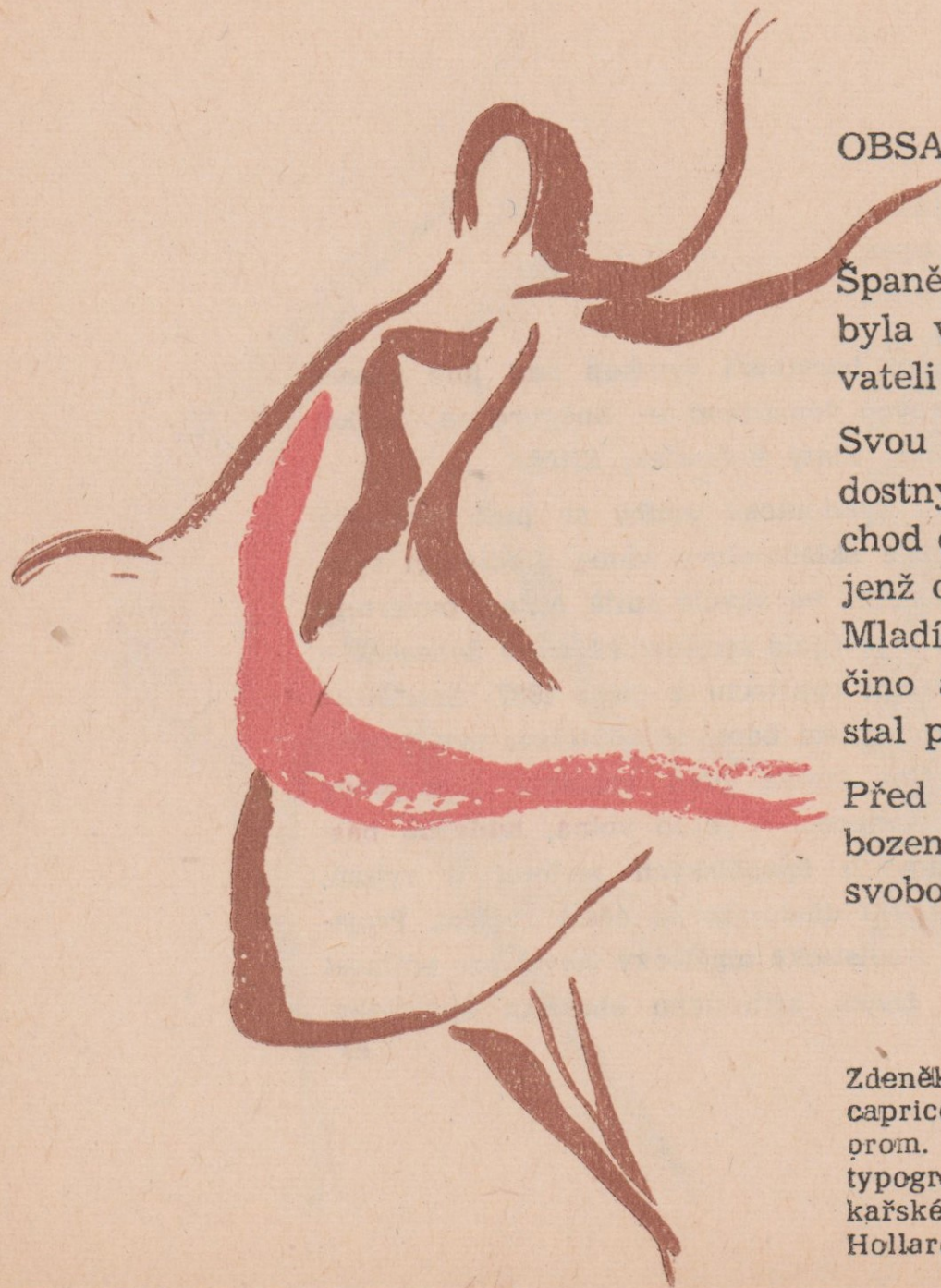
Nikolaj Rimskij Korsakov (1844—1908) je po Čajkovském nejslavnějším a v celém světě nejoblíbenějším ruským skladatelem. Původním povoláním námořní důstojník, který se na moři při tříleté plavbě kolem světa učil číst současně v letopisech hvězdné oblohy i v partiturách, vypracoval se nejukázněnějším a nejpilnějším studiem v mistra neobyčejných znalostí a schopností se stal stěžejní postavou Novoruské školy.

Neustálá zvědavost spojuje se v Korsakovově charakteru s hlubokou autokritičností a vytrvalou prací. Poznal svět, jeho velikost a krásu a naučil se milovat přírodu. Byl citlivý lyrik s neobyčejným smyslem pro jedinečnost dějů a nálad, myslitelem a básníkem se svěží, barvami rozehranou fantazií. Umění barevného instrumentálního koloritu nejbohatěji mohl rozvinout v pohádkových tématech, kde se plně vyžil ve fantastických proměnách situací a plně rozesnil ve stále se proměňující paletě barev a tvarů. Touto opojnou melodickou

krásou a instrumentační barvitostí vynikají nad jiné především opery s pohádkovou tematikou — Sněguročka, Sadko, Pohádka o caru Saltánu, Zlatý kohoutek, Kitěž.

Avšak také v oboru symfonické hudby se plně uplatnily a rozvinuly tyto výrazné skladatelovy vlohy. Vedle tří symfonií a symfoniety, zejména ve skvělé suitě Antar, ouvertuře Ruské velikonoce, pak v proslulé symfonické suitě Šeherezáda a ve slavném Španělském capricciu z roku 1887. Španělské capriccio vzniklo ve vrcholném údobí skladatelovy symfonické tvorby jako orchestrální studie před vznikem Šeherezády a předehry Ruské velikonoce. — Je to volná, hudebně básnická transkripce lidových španělských melodií a rytmů, které poznal jako námořní důstojník na cestě světem. Projevil se zde skladatelův realistický umělecký smysl pro sdílnost hudby — skladba je živým, strhujícím obrazem Španělska.

OBSAH BALETU

Španělsko, země zpěvů, tance, lásky a dobrodružství byla vždy i zemí velkého zápasu s krutými utlačovateli lidu. Tento zápas není zdaleka dobojován....

Svou víru v život a svobodu vyjadřuje mládež radostným tancem. Jejich taneční veselí přeruší příchod dívky, která nařiká nad zatčením svého milého, jenž odmítl sloužiti těm, kteří uloupili lidu svobodu. Mladí přátelé pobouřeně naslouchají vyprávění dívčino a chystají se osvobodit svého druha, jenž se stal pro ně symbolem volnosti.

Před silou lidu ustupují věznitelé — vězeň je osvobozen. Znovu se rozeznívá radostný rytmus tance svobodných mladých lidí.

Zdeněk Vostřák: Viktorka, N. Rimskij Korsakov: Španělské capriccio. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci prom. hist. Evy Sýkorové. Grafická úprava B. Ustohalová, typografická spolupráce R. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., v Olomouci, závod Ostrava, prov. 22, Hollarova 14.

Cena 2 Kčs.

Premiéra 4. a 5. listopadu v Divadle Jiřího Myrona

N. RIMSKIJ—KORSAKOV:

ŠPANĚLSKÉ CAPRICCIO

Symfonická báseň, dějově upravil Emerich Gabzdyl.

Režisér a choreograf: Em. Gabzdyl.
Kostýmy: Bedřiška Ustohalová.

Dirigent: Antonín Kašper.
Korepetitor: Jan Gabzdyl.

Dívka	Vlasta Pavelcová, nos. vyznamenání Za vynikající práci Marcela Martiníková
Chlapec	Bohuslav Pašek Karel Jurčík
Utlačovatel	Albert Janíček
Jeho strážce	Karel Jurčík — Rudolf Brom Bohuslav Pašek — Ivan Mičola

Tančí celý dámský a pánský soubor.

